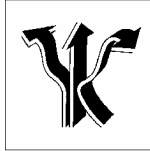

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

МАУП

Київ 2004

Підготовлено викладачем *О. Я. Рогановою*

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 9 від 24.02.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Рогановою О. Я. Навчальна програма дисципліни “Внутрішній аудит комерційних банків” (для бакалаврів, спеціалістів) — К.: МАУП, 2004. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Внутрішній аудит комерційних банків”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання контрольної роботи, теоретичні питання та практичні завдання для контрольних робіт, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасних умовах ведення банківського бізнесу внутрішній аудит стає центральною ланкою управління банком. Дисципліна “Внутрішній аудит комерційних банків” розрахована на професійну підготовку фахівців за спеціальністю “Банківська справа” і передбачає попереднє вивчення суміжних дисциплін, таких як бухгалтерський облік у банку та основи аудиту.

Мета вивчення курсу — опанування теоретичних і практичних основ як операційного, так і стратегічного аудиту, а також розширення своїх знань щодо організації внутрішнього аудиту в комерційних банках.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни

“ВНУТРІШНІЙ АУДИТ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Внутрішній аудити його роль у здійсненні банківського контролю</i>
1	Теоретичні засади внутрішнього аудиту в комерційних банках
2	Стандарти внутрішнього аудиту в банківській сфері
	<i>II. Організація роботи служби внутрішнього аудиту в банках</i>
3	Організаційні засади функціонування служби внутрішнього аудиту в банках
4	Планування роботи служби внутрішнього аудиту в банку
	<i>III. Операційний та стратегічний внутрішній аудит банківської діяльності</i>
5	Операційний внутрішній аудит банківських операцій
6	Операційний внутрішній аудит інших операцій банку
7	Внутрішній аудит фінансового менеджменту
8	Стратегічний внутрішній аудит у банках

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ВНУТРІШНІЙ АУДИТ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ”

**Розділ I. Внутрішній аудит та його роль у здійсненні
банківського контролю**

**Тема 1. Теоретичні засади внутрішнього аудиту в
комерційних банках**

Сутність та види контролю за діяльністю комерційного банку. Становлення внутрішнього аудиту в банках. Класифікація внутрішнього аудиту та його роль у діяльності банку.

Література [1; 2; 6; 7; 10; 11]

**Тема 2. Стандарти внутрішнього аудиту в банківській
сфері**

Характеристика міжнародних стандартів внутрішнього аудиту в банках. Принципи розробки стандартів внутрішнього аудиту.

Література [4; 7; 10]

**Розділ II. Організація роботи служби внутрішнього аудиту
в банках**

**Тема 3. Організаційні засади функціонування служби
внутрішнього аудиту в банках**

Функціональне призначення та організаційні моделі служби внутрішнього аудиту в банках. Система добору та посадові вимоги до працівників служби внутрішнього аудиту в банку. Критерії оцінки роботи підрозділу внутрішнього аудиту в банку.

Література [3; 7; 8; 9; 10]

**Тема 4. Планування роботи служби внутрішнього
аудиту в банку**

Планування діяльності служби внутрішнього аудиту в банку. Етапи проведення внутрішнього аудиту в банках.

Література [5; 7; 10]

Розділ III. Операційний та стратегічний внутрішній аудит банківської діяльності

Тема 5. Операційний внутрішній аудит банківських операцій

Огляд внутрішнього аудиту основної діяльності банку. Внутрішній аудит казначейської діяльності банку. Внутрішній аудит кредитної діяльності банку. Внутрішній аудит посередницької діяльності банку. Внутрішній аудит операційної діяльності банку. Внутрішній аудит інвестиційної діяльності банку.

Література [5; 7; 10; 14]

Тема 6. Операційний внутрішній аудит інших операцій банку

Внутрішній аудит маркетингової діяльності банку. Оцінка внутрішніми аудиторами інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення банку.

Література [5; 7; 10]

Тема 7. Внутрішній аудит фінансового менеджменту

Основи організації внутрішнього аудиту фінансового менеджменту банку. Внутрішній аудит управління капіталом банку. Внутрішній аудит управління ліквідністю банку. Внутрішній аудит управління прибутковістю банку. Внутрішній аудит управління активами і пасивами банку.

Література [5; 7; 10; 12; 14]

Тема 8. Стратегічний внутрішній аудит у банках

Внутрішній аудит бізнес-стратегії банку. Внутрішній аудит стратегій функціональних підсистем банку.

Література [5; 7; 10; 13]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Система контролю за діяльністю українських банків. Органи, які здійснюють контроль.
2. Сутність банківського нагляду.
3. Поняття внутрішнього аудиту в банку.
4. Законодавчі та нормативно-правові акти, якими регулюється внутрішній аудит у банках.
5. Структурна система внутрішнього контролю в банку.
6. Вимоги до системи внутрішнього контролю.
7. Місце внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю банку.
8. Відмінні та спільні риси внутрішнього і зовнішнього аудиту.
9. Права та обов'язки служби внутрішнього аудиту.
10. Стандарти внутрішнього аудиту.
11. Принципи внутрішнього аудиту.
12. Функції та завдання служби внутрішнього аудиту.
13. Кваліфікаційні вимоги до працівників служби внутрішнього аудиту.
14. Відповідальність працівників служби внутрішнього аудиту.
15. Класифікація видів внутрішнього аудиту в банках.
16. Аудит узгодженості в банку.
17. Сутність управлінського аудиту.
18. Цілі та завдання фінансового аудиту.
19. Особливості операційного та стратегічного внутрішнього аудиту в банку.
20. Користувачі інформації про діяльність служби внутрішнього аудиту.
21. Роль внутрішнього аудиту в оцінці стратегічної та тактичної діяльності банку.
22. Роль служби внутрішнього аудиту в процесі управління банком.
23. Види стандартів внутрішнього аудиту.
24. Чому виникає об'єктивна потреба у розробці національних стандартів внутрішнього аудиту в банках?
25. Як співвідносяться компоненти теорії внутрішнього аудиту в банку?
26. Сутність міжнародних стандартів внутрішнього аудиту.
27. Основні міжнародні стандарти внутрішнього аудиту.
28. Сутність стандарту "Незалежність".

29. Сутність стандарту “Об’єктивність”.
30. Сутність стандарту “Професіоналізм”.
31. Сутність стандарту “Результати повідомлення”.
32. Сутність стандарту “Обсяг роботи”.
33. Сутність стандарту “Результати повідомлення”.
34. Кодекс професійної етики.
35. Необхідність служби внутрішнього аудиту в банку.
36. Підпорядкування служби внутрішнього аудиту. Її місце в структурі банку.
37. Мета діяльності служби внутрішнього аудиту.
38. Повноваження та обов’язки служби внутрішнього аудиту.
39. Відповідальність служби внутрішнього аудиту в банку.
40. Організаційні моделі побудови служби внутрішнього аудиту банку.
41. Кваліфікаційні вимоги до працівників служб внутрішнього аудиту.
42. Аспекти діяльності банку, які перевіряє служба внутрішнього аудиту.
43. Етапи планування роботи служби внутрішнього аудиту.
44. У чому полягає сутність кожного з етапів планування роботи служби внутрішнього аудиту.
45. Оцінка ризику при визначенні першочерговості аудиторських перевірок.
46. Роль служби внутрішнього аудиту в спостереженні та контролі за банківськими ризиками.
47. Структура виробничого плану служби внутрішнього аудиту.
48. Мета та принципи складання бюджету служби внутрішнього аудиту.
49. Етапи процесу проведення внутрішнього аудиту в банках.
50. Планування діяльності аудиторів.
51. Структура програми внутрішньої аудиторської перевірки в банку.
52. Вивчення та оцінка об’єкта аудиту.
53. Вимоги до аудиторського звіту.
54. Об’єкти внутрішнього аудиту основної діяльності банку.
55. Порядок перевірки основної діяльності банку.
56. Послідовність здійснення аудиту банківських операцій.
57. Об’єкти аудиту казначейської діяльності банку.
58. Порядок перевірки казначейської діяльності.

59. Послідовність перевірки резерву на відшкодування втрат від кредитної діяльності.
60. Аспекти, на які повинен звернути увагу внутрішній аудитор під час перевірки достатності резерву на покриття кредитних ризиків.
61. Порядок проведення перевірки кредитних справ.
62. Методи оцінки внутрішнім аудитором системи внутрішньо-банківського контролю кредитної діяльності банку.
63. Методика внутрішнього аудиту кредитного портфеля банку.
64. Основні питання, які має відобразити внутрішній аудитор у рекомендаціях керівництву за результатами перевірки кредитної діяльності банку.
65. Перевірка операцій банку з цінними паперами
66. Перевірка посередницької діяльності банку з цінними паперами.
67. Посередницькі операції банку з цінними паперами, які підлягають особливо ретельній перевірці внутрішнього аудитора.
68. Внутрішній аудит операційної діяльності банку.
69. Порядок перевірки операційної діяльності банку.
70. Об'єкти внутрішнього аудиту інвестиційної діяльності банку.
71. Порядок проведення внутрішнього аудиту інвестиційної діяльності.
72. Оцінка ринкових можливостей банку внутрішнім аудитором.
73. Перевірка ефективності рекламної діяльності.
74. Завдання, які вирішує внутрішній аудитор при аналізі комплексу маркетингу в банку.
75. Оцінка маркетингової стратегії банку.
76. Ризики, які притаманні комп'ютерним системам.
77. Види та призначення аудиторських комп'ютерних засобів.
78. Пакети прикладних програм, які може використовувати внутрішній аудитор.
79. Внутрішній аудит управління активами та пасивами банку.
80. Об'єкт внутрішнього аудиту управління капіталом.
81. Порядок перевірки достатності капіталу банку.
82. Порядок перевірки ефективності управління ліквідністю банку.
83. Основні етапи внутрішнього аудиту фінансової діяльності банку.
84. Інформаційна база аудиту фінансової діяльності банку.

85. Порядок перевірки доходів та витрат банку.
86. Методика перевірки управління активами та пасивами банку.
87. Стратегії, які належать до стратегій функціональних підсистем банку.
88. Методи оцінки стратегії управління персоналом банку.
89. Завдання внутрішнього аудиту при перевірці фінансової стратегії банку.
90. Питання, які вивчаються при аудиті стратегічного управління банком.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи — закріпити знання, здобуті під час вивчення теоретичного курсу, опанувати професійну термінологію, набути практичних навичок роботи з чинною нормативно-правовою базою з питань внутрішнього аудиту в банках.

Згідно з навчальним планом студенти виконують контрольну роботу, що складається з двох частин: теоретичного питання та ситуаційного завдання.

Студент повинен самостійно відповісти на всі наведені питання, використовуючи рекомендовані у програмі та інші літературні джерела.

Номери теоретичного питання та ситуаційні завдання студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблиці).

Розподіл теоретичних питань

Перша літера прізвища студента	Номер теоретичного питання
А, Б	1
В, Г	2
Д, Е, Є	3
Ж, З	4
І, К	5
Л, М	6
Н, О	7
П, Р	8
С, Т	9
У, Ф, Х	10
Ц, Ч, Ш	11
Щ, Ю, Я	12

Розподіл ситуаційних завдань

Перша літера прізвища студента	Номер ситуаційного завдання
А, Б, В, Г, Д, Е, Є,	1
Ж, З, І, К, Л, М, Н, О	2
П, Р, С, Т, У, Ф, Х,	3
Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я	4

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Види контролю діяльності банків.
2. Роль та значення внутрішнього аудиту в діяльності банку.
3. Поняття стандартів внутрішнього аудиту. Їх призначення.
4. Принципи організації служби внутрішнього аудиту в банку.
5. Підходи до планування роботи служби внутрішнього аудиту в банку.
6. Аудиторська документація.
7. Об'єкти внутрішнього аудиту в банку.
8. Ризики діяльності внутрішнього аудиту.
9. Принципи банківського нагляду.
10. Об'єкти аудиту операційної діяльності банку.
11. Об'єкти аудиту допоміжної банківської діяльності.
12. Об'єкти аудиту фінансового менеджменту банку.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виробнича ситуація №1

Вам пропонується розробити правила організації внутрішнього аудиту в комерційному банку за такою схемою.

1. Вступ
2. Цілі та завдання служби внутрішнього аудиту
3. Предмет і об'єкт внутрішнього аудиту
4. Принципи роботи внутрішнього аудиту
5. Напрямки діяльності служби внутрішнього аудиту
6. Права та обов'язки служби внутрішнього аудиту
7. Бюджет служби внутрішнього аудиту

Виробнича ситуація №2

У посадовій інструкції аудитора банку є таке формулювання: “Аудитор банку є спеціалістом, який проводить внутрішній аудит з питань дотримання і виконання чинного законодавства України, нормативних актів НБУ, правильності проведення операцій, стану обліку і достовірності звітності в банку та його структурних підрозділів”.

Чому це визначення можна вважати неповним?

Які аспекти діяльності внутрішнього аудитора не знайшли відображення у цьому визначенні?

Виробнича ситуація №3

У банку функціонує затверджене правлінням “Положення про управління внутрішнього аудиту і ревізій”. Банк вважає за доцільне виділити ревізійну направленість управління через великі обсяги документарних перевірок. Банк має близько 30 філій. Комплексні перевірки філій є найбільш потужними напрямками діяльності управління. Фактично управління організацією складається з ревізійного відділу внутрішнього аудиту, а до звітів про стан внутрішнього аудиту включається діяльність обох підрозділів. Як правило, відділ внутрішнього аудиту виконує аудиторські перевірки в головному банку, а ревізійний відділ спеціалізується на комплексних ревізіях філій. Діяльність управління внутрішнього аудиту і ревізій підпорядкована голові правління. Доповіді про виконання окремих завдань та наказів заслуховуються на засіданнях правління банку.

Начальник управління обіймає цю посаду з моменту створення ревізійної служби банку. Начальник відділу внутрішнього аудиту є водночас заступником начальника управління. У відділі внутрішнього аудиту працює три аудитори. Ревізійний відділ очолює головний ревізор. До складу відділу входять три ревізори і юрисконсульт. Відкрито посаду діловода. У філіях також існують три посади внутрішнього аудитора. Усі фахівці мають вищу спеціальну освіту. Стаж роботи в банківській системі понад 10 років мають два спеціалісти, зокрема начальник управління — понад три роки; три спеціалісти — до трьох років; п'ять спеціалістів — менше двох років.

Як ви оцінюєте організаційну модель служби внутрішнього аудиту в даному банку? Прокоментуйте викладену ситуацію.

Виробнича ситуація №4

На основі внутрішньобанківського звіту про активи і пасиви, чутливі до зміни відсоткової ставки, внутрішній аудитор має перевірити, чи правильно визначений ризик відсоткової ставки та скласти відповідний аудиторський звіт.

Примітка: Індекс відсоткового ризику розраховується як співвідношення кумулятивного гепу та працюючих активів.

№ пор.	Чутливі активи	Чутливі пасиви	Геп (+,-), од.	Кумулятивний, (+,-), од.	Індекс відсоткового ризику, %
1	Наступні 24 год.	24	30		
2	Від 24 год. до 7 днів	250	220		
3	Від 7 днів до 30 днів	556	260		
4	Від 1 міс. до 3 міс.	300	420		
5	Від 3 міс. до 6 міс.	200	390		
6	Від 6 міс. до 9 міс.	160	100		
7	Від 1 міс. до 1 року і т. д.	2000	84		
	Усього працюючих активів				

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III.
2. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.93 №3125-XII.
3. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 20.03.98. — № 114 .
4. Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 20.07.99. — № 358.
5. Банковский аудит / Под ред. И. Д. Мамонова, З. Г. Ширинской, Р. Г. Ольховой и др.: В 2 ч. — М.: Бух. учет, 1994. — Ч. 1. — 96 с.
6. Быкова С. Внешний аудит и внутренний контроль кредитной организаций // Банковский аудит. — 1998. — № 1.
7. Быкова С., Пейсахзон Н. Организация внутреннего контроля в коммерческих банках // Банковский аудит. — 1998. — № 1.

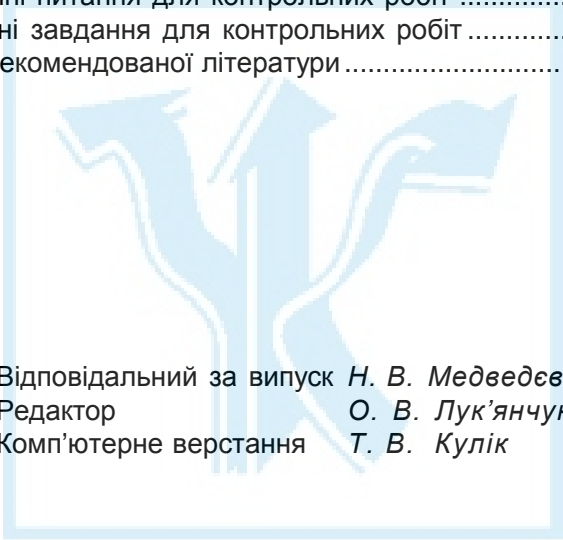
8. *Должностная* ответственность аудитора коммерческого банка // Инф. бюл. “Банковский аудитор”. — 1998. — № 6.
9. *Зубілевич С.* Запровадження регулювання внутрішнього аудиту в комерційних банках України // Бух. облік і аудит. — 1998. — № 4.
10. *Кіресев О. І., Шульга Н. П., Полетаєва О. С.* Внутрішній аудит у комерційному банку: Навч. посіб. — К.:КНТЕУ, 2001. — 295с.
11. *Костеж Т.* Аудит и внутренний контроль в системе банковского надзора // Банковский аудит. — 1997. — № 4.
12. *Костырко Л.* Аудит доходов, расходов и прибыли коммерческого банка // Вестн. бухгалтера и аудитора Украины. — 1998. — № 18.
13. *Мазаракі А, Коваль Л.* Реформування системи внутрішнього контролю діяльності комерційних банків України // Вісник КДТЕУ. — К., 1998. — №1.
14. *Облік та аудит у комерційних банках /* За ред. А. М. Герасимович, Т. В. Кривов'яз, О. А. Мазур та ін. — Л.: Фенікс, 1999. — 512 с.

МАУП

З М І С Т

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Внутрішній аудит комерційних банків”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Внутрішній аудит комерційних банків”	4
Питання для самоконтролю	6
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Теоретичні питання для контрольних робіт	10
Ситуаційні завдання для контрольних робіт	10
Список рекомендованої літератури	12

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. В. Лук'ячук*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1745

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП